

*Філіппов М. О., викладач кафедри конституційного адміністративного і міжнародного права НА ДПС України (м. Хмельницький)
Зубовський Д. С., курсант ВІ КНУ ім. Т.Шевченка (м. Київ)*

ПРОБЛЕМА ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТ АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті розглянуто проблему соціально-психологічного феномену дезінформації як предмету розробки та аналізу в сучасних науково-психологічних дослідженнях. Враховуючи розгляд проблеми дезінформаційної поведінки на різних етапах становлення наукової думки, здійснено огляд та теоретичний аналіз концепцій та поглядів стосовно змістового наповнення феномену дезінформації, основних робіт щодо класифікації її видів. Висвітлено особливості виникнення та розвитку існуючих етико-моральних оцінок дезінформаційної поведінки. Проаналізовано семантичний аспект психологічних тлумачень дезінформації в роботах вітчизняних і зарубіжних дослідницьких підходів.

Ключові слова: дезінформація, семантика, психологія.

В статті рассмотрена проблема социально-психологического феномена дезинформации как предмета разработки и анализа в современных научно-психологических исследованиях. Учитывая рассмотрение проблемы дезинформационного поведения на различных этапах становления научной мысли, осуществлен обзор и теоретический анализ концепций и взглядов относительно содержательного наполнения феномена дезинформации, основных работ по классификации ее видов. Освещены особенности возникновения и развития существующих этического-моральных оценок дезинформационного поведения. Проанализирован семантический аспект психологических толкований дезинформации в работах отечественных и зарубежных исследовательских подходов.

Ключевые слова: дезинформация, семантика, психология.

Вступ. Брехня чи як прийнято у наукових джерелах дезінформація – невід’ємний феномен соціуму та людини як виду, що його утворює. Деякі зарубіжні вчені, характеризуючи дезінформаційну поведінку особистості, наголошують на тому, що це є необхідний здобуток та навик, що сформувався в процесі розвитку людства. Так, К.Форд висловлює думку про неможливість нормального соціального співіснування, та соціуму як такого, без взаємного, не обов’язково спланованого обману. З ним погоджується О.Фрай акцентуючи увагу на тому, що в абсолютно правдивому суспільстві в практичному аспекті життя було б неможливе. Як підтвердження цього, соціальний ідеал “кришталево” правдивого індивіда, з повною впевненістю можна віднести до граничних, якщо не патологічних проявів індивідуальної-психологічної поведінки. Враховуючи таку соціальну значущість, дезінформація, в залежності від варіацій та типів проявів посідає чільне місце в описах та дослідженнях багатьох царин науки.

Мета статті – теоретичний аналіз особливостей розвитку наукових понять щодо феномену дезінформації, його сучасного психологічного трактування та основних підходів до класифікації.

Огляд останніх публікацій. Різні аспекти дезінформаційної поведінки

вивчаються: філософією, лінгвістикою, юриспруденцією, соціологією. В психології дослідження проблеми дезінформації ведуть свій відлік з кінця 19-го століття. Однак розкриття цього напрямку розвиваються асиметрично. Так, вклад вітчизняних досліджень в розробку знань стосовно дезінформації залишається доволі невеликим, особливо це стосується досліджень щодо її діагностики. Це пояснюється закритістю проблематики для радянської психологічної думки. Саме тому, перші роботи з проблеми дезінформації з’явилися на пострадянському просторі лише на початку 90-х років минулого століття, що призвело до втрати великого обсягу можливих дослідницьких робіт. Між тим ця проблематика активно культивувалась в дослідженнях зарубіжних вчених. Особливо вагомий внесок було зроблено психологами США, котрі окрім теоретичного аспекту активно розробляють прикладну частину досліджень, з метою виявлення емпіричних поведінкових індикаторів, котрі стали б умовою розробки інструментарію з діагностики і профілактики брехні у конкретних суб’єктів у різних соціальних ситуаціях та сферах діяльності.

Однак це не означає, що науковій думці добре відомі основні психологічні механізми дезінформації. Навпаки, велика кількість можливих варіантів викривлення дійсності,

поведінкових проявів та мотивуючих причин сприяли різним, нерідко полярним науковим трактуванням та уявленням не лише про психологічну подібність та відмінність змісту феномену, а й назви. Це призвело до майже столітньої невизначеності семантичного наповнення психологічного змісту дезінформації, що підкреслює складність цього явища і, одночасно, вказує на його недостатню теоретичну та емпіричну розробленість та необхідність формування цілісного науково обґрунтованого уявлення про його психологічну природу.

Виклад результатів дослідження. Як в науково-теоретичному, так і тривіальному розумінні антиподом правди виступають неправда, котра відповідає цілій низці синонімів: брехня, омана, обман. На думку В.В.Знакова, ці терміни семантично не є тотожними і відповідно є різними психологічними конструктами [1]. В зарубіжних психологічних дослідженнях, як правило, така диференціація не проводиться, а вище зазначені синоніми позначають єдиний конструкт. Ми використовуємо інтегративний термін дезінформація, котрий позбавлений варіативності емоційного забарвлення (нейтральне за емоційним тоном) та інформаційно, як і змістовно тотожний вище перерахованим, оскільки містить у собі основні їх складові: викривлення об'єктивних фактів, приховування інформації, та активно використовується в сучасних наукових працях за цією проблематикою.

Дезінформація пліч-о-пліч співіснує з людством від самого його утворення та перших міжіндивідуальних контактів. Як відмічав О.Баришполець, “це явище, що має обмежені власні границі такими межами як: просторовими – властива всій людській цивілізації та часовими – охоплює майже всю історію людства”[2]. Відповідно до цього вона ставала об'єктом розгляду на різних етапах становлення наукової думки котрі з психологічної точки зору розподіляється на допсихологічний етап та власне психологічний.

В основному, допсихологічний етап, представлений розглядом дезінформації в руслі класичної філософії, з акцентом на дослідженням морально-етичної сторони цього явища. Створені філософські доробки умовно розподілились на дві дихотомічні позиції, що по чергово отримували домінуюче місце в науковому світогляді та

соціумі свого часу. Перша позиція ґрунтувалась на положенні про дезінформацію як моральний злочин, але допускала ситуативне (в залежності від обставин) виправдання цього явища. Так, спочатку Платон, а пізніше Макіавеллі допускали необхідність використання дезінформації або дезінформуючих хитрощів задля утримання суспільних стосунків та на благо власної держави. В період Відродження Л.Валла в трактаті “Про насолоду” зауважує “навіть у свідомому обмані чоловіка немає ніякої біди... це не злочин а лише небезпечний вчинок”.[3] Схильні до “виправдовувальної” позиції щодо дезінформації (брехні) представники епохи Відродження: К.Вольф, Г.Гроцій. “Інколи дозволено або навіть необхідно – пише К.Вольф – говорити неправду, якщо це не шкодить ні нам ні іншим, а навпаки, навіть йде на користь” [4].

Друга течія представлена роботами Ф.Аквінського та І.Канта та базується на морально-догматичної позиції розуміння дезінформації як невинуватого морального гріха, котрий кінцевим продуктом обов'язково шкодить іншій людині чи суспільству в цілому. Так, Ф.Аквінський розглядаючи дезінформацію, констатує, що гріх обману має більшу невинуватість та аморальність якщо дезінформатор мотивований цим діянням отримати власний зиск та нанести шкоди опоненту. Він може бути зменшений, якщо головним мотивом виступає добрий намір, але навіть в такому випадку не виходить за межі моральної гріховності [5]. В подальшому ця ідея отримали вираження та доопрацювання в моральній філософії І.Канта, котра будувалась на догматі надіндивідуальної, суспільно регулятивної функції правди, через що жодний вид дезінформації (навіть обман заради допомоги) не може нести благо, оскільки сутнісно він шкодить більш важливому конструкту – людству [3].

Не претендуючи на розв'язання проблематики моральності та допустимості дезінформації, а розглядаючи цю “дискусію” лише як етап дослідження феномену, слід зауважити, що на сьогодні в соціумі панує парадигма ринкових відносин в котрих головне це власний зиск. Активне культивування світоглядної формули, що були сформована представниками утилітарної філософії “моральне те, що приносить

найбільшу користь”, зумовило прийняття нового образу успішної людини економічного суспільства: прагматичної, егоїстичної, такої, що для успіху використовує всі можливі засоби. Все це зменшило моральну недопустимість дезінформації, та стало дозволом її використання більшістю ділових людей, політиків, адвокатів, дипломатів. Це суперечить моральному підходу Ф.Аквінського, І.Канта, та демонструє бачення сучасним суспільством його як утопічного.

Але за весь період розгляду дезінформації в дослідницько-теоретичному полі філософії майже не піддавалась розгляду змістовна сторона феномену, не отримувало висвітлення саме питання, що можна визначати як дезінформацію. Саме з розкриття цих питань розпочалися власне психологічні дослідження цієї сфери наприкінці 19-го століття.

Варіативність поглядів, та тлумачень спричинили широку палітру понять, котрі не співпадають між собою та поступово доопрацьовуються і уточнюються. Наприклад, вагома кількість дослідників визначає дезінформацію, виходячи з розуміння її гіпотетичної користі для дезінформатора. Так О. Ліпманн визначив брехню як вольове діяння, спрямоване на результат. Базуючись на подібних теоретичних поглядах Мітчелл, пропонує визначати обман як помилкове повідомлення, що йде на благо суб'єкту висловлювання [5]. Однак у запропонованих визначеннях, наявна певна неповність та неточність, оскільки не враховується важливий фактор усвідомленості чи можливої неусвідомленості суб'єктом здійсненої їм дезінформації(дезінформатор сам перебуває в стані дезінформованості).

Намагаючись доопрацювати цю неточність, Краус визначає обман як акт, який призначений для створення в іншій людині думки або розуміння, яке сам дезінформатор вважають помилковими, роблячи при цьому акцент саме на вагомому значенні свідомості [5]. Таким чином, на його думку, дезінформація може визначатися через дві головні характерні складові: усвідомленість та умисність. Подібна синтезуюча позиція представлена в роботах цілої когорти дослідників, що намагались визначити сутнісну наповненість дезінформації ще на початку минулого століття. Так В. Штерн підходить до визначення дезінформацію через три її головні складові котрі багато в чому

подібні з вище зазначеними: усвідомлення хибності інформації котра надається партнеру по спілкуванні, свідомий намір дезінформувати та користь дезінформації для дезінформатора. Враховуючи ці складові можна стверджувати, що брехня є свідомо невірним показанням, що слугує для того, щоб шляхом обману інших досягти певних цілей [6]. Аналізуючи та проводячи дослідження механізмів дитячої брехні В.В. Зеньковський також дійшов висновку про те, що під неправдою ми повинні розуміти наперед, нещирі висловлювання з метою кого-небудь ввести в оману, та маючи в своїй структурі три основних моменти, однаково необхідних для того, щоб була можливість говорити про їх неправдивість: неправдиве (в об'єктивному сенсі) висловлювання, усвідомлення того, що це висловлювання нещире, прагнення надати заздалегідь неправдивій думці вигляду істини, прагнення ввести кого-небудь в оману [1]. К.Мелітаном також вбачає сутність явища брехні у довільній та вигідній для дезінформатора підміні тих чи інших обставин дійсності, вигаданими обставинами [7].

Але на думку, П.Екмана такий підхід не враховує інші, не менш важливі аспекти обману: люди дезінформують тільки тоді коли не інформують опонента про свій намір обманути заздалегідь. Тобто справжня дезінформація має місце лише тоді, коли людина впевнена що отримає істинну інформацію, а її свідомо вводять в оману. Таким чином П.Екман визначає дезінформацію як "усвідомлене рішення, ввести в оману партнера по спілкуванню, не надаючи йому ніяких повідомлень про намір зробити це" [8].

Однак і це твердження на думку О.Фрая є неповним. Його погляди ґрунтуються на підході до дезінформації як динамічного процесу. Відповідно в процесі дезінформації дезінформатор хоч і намагається ввести в оману партнера не завжди досягає бажаного результату, оскільки результатом може виступати або успішне введення в оману або провал. Але не зважаючи на кінцевий продукт (успіх чи провал) цю спробу слід розглядати як дезінформацію. Тому О.Фрай консолідує доробки попередників та додаючи до них процесуальний характер дезінформації з позитивним чи негативним результатом визначає обман як "успішна або неуспішна навмисна спроба, що здійснюється без попередження, задля

створення в іншій людині думки, яку сам дезінформатор вважає не відповідною дійсності” [9]. Це визначення на даний момент стало найбільш прийнятним та активно використовується вченими в закордонних дослідженнях дезінформації. На нашу думку визначення отримає більшу точність якщо буде доповнене тим, що протилежна сторона може бути представлена не лише однією людиною, а й певною групою. Наприклад дезінформувати можна в оточенні друзів, при виступі перед аудиторією, натовпом або проголошуючи промову по телебаченню. В такому випадку відсутній чітко визначений об’єкт дезінформаційного впливу. Він не персоніфікується а виступає в вигляді розмитої кількості суб’єктів. Таким чином дезінформуюча інформація здатна переходити з рівня аксіальної комунікації(спрямовує свої сигнали до якогось окремого отримувача інформації) на рівень ретяльної комунікації (має своїм адресатом багато реципієнтів).

Важливість врахування кінцевого результату дезінформації підкреслює не лише О.Фрай. Д.І. Дубровський також акцентує на цьому увагу. “В принципі обман – пише він - це неправдиве, вербальне повідомлення, що здатне ввести в оману того, кому воно адресовано” [10]. Відповідно до цього індивід котрий був ошуканий в процесі взаємодії “приймає за істинне, справжнє, правильне, прекрасне(і навпаки) те, що таким не є”. “Однак - підкреслює Д.І. Дубровський - слід враховувати обман як діяльність суб’єкта, що переслідує певні інтереси, і обман як результат, тобто як дію, що досягла своєї цілі, оскільки нерідко ця дія виявляється неефективною: обман розпізнається, викривається ”. Крім цього ним було надано ґрунтовний аналіз моральної сторони використання дезінформації як пріоритету потреб нижчих цінностей над вищими(істина, справедливість) [10]. Розглядаючи соціальну сторону дезінформації він виділяє та підкреслює її важливу функцію забезпечення можливості збереження та утримання наявних комунікативних структур в випадках коли інтереси партнерів знаходяться на антагоністичних позиціях.

Найбільшого ж розкриття та аналізу дезінформація як комунікативний феномен отримала в роботах В.В. Знакова. На його думку “брехня - це навмисне передання

відомостей, що не відповідають дійсності ”; основними цілями дезінформатора є “ з допомогою вербальних або невербальних засобів комунікації дезінформувати партнера, ввести його в оману відносно істинного положення справ” [11]. Таким чином дезінформатор в спілкуванні намагається досягти мети котра як правило виступає в намірі викривити “істину - правду”. Також важливим моментом на котрий звертав увагу В.В.Знаков є те, що “ з психологічної позиції брехливим виявляється не лише те повідомлення, в котрих викривлюються факти. Для класифікації брехні як психологічної категорії достатньо, щоб один із партнерів по спілкуванню, висловлюючи будь-яку думку, гадав, що він бреше, тобто умисно викривлює факти” [11].

Вагоме місце в дослідженні дезінформації займає напрямок котрий розглядає дезінформацію як вплив одного учасника взаємодії на іншого. Цей вплив виступає в ролі засобу за допомогою котрого задовольняються певні потреби дезінформатора. Так Б.С. Шалютін визначає: “Брехня - не просто комунікативний акт, а специфічний вплив із числа здійснюваних через комунікацію, і він спрямований – безпосередньо – на адресата брехні” [12]. “При цьому - продовжує він - цілі того хто бреше можуть бути різні: формування або збереження відношення адресата до певного об’єкту, вплив на його поведінку, поточний стан, стійкі характеристики, на кінець – на саме існування адресата. Уже цієї глибокої класифікації достатньо, щоб продемонструвати наскільки великі можливості брехні як інструменту впливу” [15]. Подібне твердження пропонує Л.Леві, дезінформація – це особливого роду психологічний вплив, котрий, по перше, передбачає довіру партнера і, по друге заснований на неповноті наявної інформації у партнера про повідомлений йому дезінформатором факт. Так само Г. Дюренден стверджує що брехня – це акт впливу, а не просто інформація. Тобто це намагання змінити сформовану думку чи поведінку опонента по взаємодії [13].

Суперечність щодо визначення дезінформації відобразилася також на спробі виділити та класифікувати її види. Кожний з дослідників виходячи з власних теоретичних переконань вбачає власне бачення, та критерії для диференціації її видів: кінцеві наслідки, форма подачі, мотиви, зміст.

Так У. Нізі пропонує, класифікацію відштовхуючись від кінцевих наслідків дезінформації. Використовуючи цей критерій, він виокремлює чотири основні категорії. По-перше, це брехня, яка допомагає іншій людині, навіть попри те, що шкодить дезінформатору. Основною мотивацією для цієї дезінформації виступає альтруїзму. До другої категорії належить брехня, що не несе користі дезінформатору, але в той же час шкодить іншому учаснику або одночасно обом сторонам взаємодії. Приводом для цього може бути наприклад злісна, бездумна реакцією на несправедливі дії, з боку партнера. Третя категорія, включає в себе дезінформацію, яка спрямована збільшити вигравш дезінформатора при цьому зменшивши його в опонента. Потрібно визнати, що дана категорія найчастіше проявляється у сучасних умовах, і розглядається як основна в більшості досліджень дезінформації. Останній четвертий тип, це брехня, яка допомагає обом сторонам, або, принаймні, не шкодить жодній. Таким чином вона є вагомим соціальним компонентом котрий зменшує ймовірність конфліктів та підтримує людські відносини [5].

М.Льюїс також в своїй класифікації звертає увагу на наявність комунікативного типу дезінформації, хоча на цьому схожість класифікацій завершується. Його підхід диференціює дезінформацію на три типи. До першого можна віднести дезінформацію котра спрямована на збереження почуттів опонента, що власне і є дезінформацією заради міжособистісних відносин та утримання соціальних зв'язків. До другого типу відноситься дезінформація, задля уникнути покарань. Цей тип в основному викликаний природною необхідністю у самозбереженні. Та третій типу, в який належить обман самого себе(самообман), котрий також диференціюється згідно властивостей на позитивний та негативний [14].

Використовуючи змістовну наповненість дезінформації К.Мелітан диференціює брехню на ту, що є цілком вигаданою за своїм змістом, та неповну брехню(перекручення), котра також підрозділяється на три види: замовчування, перебільшення та прикрашання [7].

П.Екман в свою чергу піддає класифікації дезінформацію в залежності від форми її подачі та реалізації. Так ним виділяється дві форми дезінформації:

замовчування – дезінформатор свідомо приховує істинну інформацію, але не повідомляє неправду; викривлення – дезінформатор окрім приховання також свідомо передає неправду інформацію презентуючи її як істинну [8]. Кожен спосіб обирається в залежності від обставин. Але, звичайно, приховати правду легше: не потрібно нічого вигадувати з перспективою заплутатися (наша пам'ять недосконала) у власних поясненнях [8].

Спираючись на моральний підхід до розгляду феномену дезінформації Д.І. Дубровський використовує за критерій для розмежування її видів мотиваційний компонент дезінформатора. Виходячи з власної полімотивованості, обман поділяється на зловмисний і добродесний. Добродесний обман мотивований альтруїстичними намірами суб'єкта дезінформації(кохання, сімейні цінності, обов'язок). Суб'єкт дезінформації "...впевнений, що лише таким шляхом здатний принести в даній ситуації користь...". Натомість зловмисний обман керується в першу чергу егоїстичними мотивами, та своїм використанням наносить шкоду певному індивіду [10].

Ю.В. Щербатих виділяє чотири типи обману: мимовільний, вимушений, свідомий, прозорий. Мимовільний обман виникає у тому випадку коли відбувається несвідоме дезінформування партнера по спілкуванню. Вимушений в свою чергу повністю усвідомлюється, але виконується в силу обставин певної ситуацією. Цей тип обману піддається диференціації в залежності від об'єкту заради якого він виконується: заради користі іншої людини; заради користі дезінформатора. Свідомий обман характеризується як завчасно спланований акт дезінформатора, заради отримання власного зиску після введення в оману партнера. Прозорий обман має місце в тих випадках коли обидві сторони взаємодії усвідомлюють присутність дезінформації, однак це не демонструється, а один з них виказує повну довіру опоненту [15].

Висновки. Дезінформація як соціально - психологічний феномен ставала предметом наукових досліджень на різних етапах становлення наукової думки, при цьому отримуючи різне тлумачення та етико-моральну оцінку. На сучасному етапі проблематика активно розробляється в науковому полі психологічної науки,

розкривається з різних сторін в залежності від синтезованості в теоретичну концепцію автора. Підсумовуючи загальні бачення змістовної сторони дезінформацію є доцільним визначати такі її складові як: свідому, вольову спробу створення у індивіда чи індивідів, хибоного уявлення про дійсність; спроба в залежності від кінцевого результату може бути успішною або неуспішною; відсутність попереднього повідомлення опонента (опонентів) про неправдиву інформацію; ситуативно детерміновану моральну оцінку. Але також слід зауважити, що консолідація наробків та зведення їх до єдиного теоретичного конструкту не відбувається, результати вищезазначених досліджень в кращому

випадку не доповнюють, а нерідко і суперечать один одному. Це призводить до фрагментарності та нечіткої систематизованості загальної картини феномен.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні дезінформації, розглядаючи її як цілісну систему. Компонентами цієї системи повинні виступати: дезінформатор(його особистісні якості, мотиви, цілі); канали за допомогою котрих дана дезінформація транслюється від суб'єкту до об'єкту та аналізуючи котрі з'являється можливість її виявити; об'єкт дезінформації; соціальна ситуація котра конструє умови використання дезінформації.

Література

1. **Знаков, В.В.** Классификация психологических признаков истинных и неистинных сообщений в коммуникативных ситуациях / В.В.Знаков. // Психологический журнал. - 1999.- Т. 20.- №2.- С. 64-65.
2. **Баришполец, О.** Лжеінформація в комунікаційних процесах / О. Баришполец. // Соціальна психологія : Український науково-практичний журнал. - 2007. - № Спец. вип. - С. 91-100.
3. **Роменець, В.А.** Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч. посібник. / В.А.Роменець. - К.: Либідь, 2005.- 916 с.
4. **Штольценберг, Ю.** Кант и право на ложь / Ю. Штольценберг // Кантовский сборник. – 2010. - №2.- С. 7-16.
5. **Gneezy, U.** Deception: The role of consequences / U. Gneezy. // The American Economic Review. - 2005.-Vol. 95. – P. 384-394.
6. **Штерн, В.** Психология свидетельских показаний / В. Штерн.// Вестник права. – 1902. – Кн. 3. – С. 34-46.
7. **Мелитан, К.** Психология лжи. / К. Мелитан. - М., 1903.- 214с.
8. **Ekman, P.** Telling Lies: Clues to Deceit in the Marketplace, Politics, and Marriage / P. Ekman. - New York: Norton, 1992.- 366p.
9. **Vrij, A.** Detecting Lies and Decit. / A.Vrij. - New York: Wiley, 2001.- 483 p.
10. **Дубровский, Д.И.** Обман. Философско-психологический анализ / Дополненное издание / Д.И. Дубровский. - М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2010. - 336 с.
11. **Знаков, В.В.** Правда и ложь в сознании русского народа и современной психологии понимания./ В.В.Знаков. - М: Институт психологии РАН, 1993. -116 с.
12. **Шалютин, Б.С.** Человек, лгущий / Б.С.Шалютин. // Человек - 1996. - № 5. - С.151 - 159.
13. **Durandin, G.** Les fondements du mensonge/ G.Durandin.- Paris: Flammarion, 1972.- 451p.
14. **Lewis, M.** The development of intentionality and the role of consciousness / M. Lewis. // Psychological Inquiry. - 1990. – Vol.1.- P. 231-247.
15. **Щербатых Ю.В.** Искусство обмана. Популярная энциклопедия / Ю.В.Щербатых. - М.: Эксмо, 2003. – 720 с.

*Filippov M. A., lecturer of the department
Zubovsky D. S., ergiiovychcadet, military institute*

THE PROBLEM OF MISINFORMATION AS THE SUBJECT ANALYSIS IN MODERN PSYCHOLOGICAL RESEARCHES

The article considers the problem of the social-psychological phenomenon of disinformation as a matter of development and review in modern scientific psychological studies. Illuminated features of the origin and development of the existing ethical and moral evaluations of disinformation behavior. Taking into account consideration of the disinformation behavior issue at different stages of the scientific idea development, the review and theoretical analysis of the concepts and views on the substantive content of the phenomenon of disinformation and the major of works on the classification of its species is made. Analyzed the semantic aspect of psychological interpretations of disinformation in the works of native and foreign researchers.

Key words: misinformation, semantic, psychology.